

nebefhkiga ognja is eniga oblaka v drugiga ali pa proti semlji.

O. Ako je blisk le prefkok nebefhkiga ognja is eniga oblaka v drugiga ali pa proti semlji, sakaj fe pa vidi po oblaku fkakati, kakor de bi fe kaj fmodilo?

Š. Blisk ne oftane famo v enim kraju, ampak fe rasfhirja po oblaku, v kteriga fe sashene, in polkakuje po tistih krajih, na kterih vezh takih rezhi najde, ktere ga bolj na fe vlezhejo, postavim, kjer je bolj mozhirno ali kjer je vezh nasprot-niga nebefhkiga ognja, s kterim fe ifhe sdrushiti.

O. Od kot pa pride, de pri blisku tudi vezhidel gromi?

Š. Na to vprasanje vam bom pa prihodnjizh odgovoril; danes naj bo to sadofto. J. Jashirk.

Dopis iz Štajarskiga.

13. Maliserpana.

Na Šmarjetni somenj, 12. Maliserpana, so v Šoštanj dovelj živine nagnali; veliko jarmov rejenih, težkih volov, krav, ki niso posebne vrednosti imele, konj sredne baže, le nekaj lepih, brihtnih žebet je bilo. De v naših krajih na snažnost živine gledajo, smo spoznali, keri ni bilo ne živinčeta nesnažniga viditi.

Od vsih krajev somnarji čez hudo sušo tožijo, kar jih sili nekaj živine poprodati, kupce pa straši, kupovati jo, ker bi druga košnja vtegnila slabo se obnesti; zato je barantija dopoldne kar mlačna bila. Po poldne začne pa prav pridno dežovati. Dež polja, vino pa kupovavce oživi; gosto se po rokah pluskajo, veliko živine se po lepi ceni poprodá, in somenj še le pozno v večerji prav veselo končá.

Neki mož kupi kravo z tri tedne starim teletam; kravo si k vozu priveže, tele pa neusmiljeno na voz dene, de mu glava čez pletenko (kripo) visi, ju takó domú spraviti. Deklice, ravno tje pertekljaje, pomiljuje živinčce: „o ubogo, ubogo telce, kakó ti glavica visi; te pač mora boleti!“ Deklice se je skorej jokalo, terdoserčenimu pa ni mar za to. Tudi dva učenca tje pristopita in prosita: „Oče! ne pustite vunder telca, se takó mučiti; lépsi ga privežite, de mu glava ne bo čez pletenko visela. — „Sej nima duše — odgovori divjak — kaj bi se veliko z njim dersil; domu pridem, ga zakoljem, je pa proč.“ Učencov eden odgovori: Če ravno nima neumerjoče duše, bolečino vunder občuti, kakor vi, takó nas v šoli učijo. Mož se nekam odtegne, fanta stopita na voz, tele prevezeta, mu poprej lepo z slamo posteljeta in ga čedno na njo poravnata. Ko mož nazaj pride, mu je to všeč, in peljá tele domú.

Prav živo me veseli, de sta učenca moj nauk, izsneti iz bukev „Winklers Lesebuch“ stran 259 — takó lepó vbogala. P. Musy.

Kmetovavcam na znanje.

V Banatu, od koder k nam veliko žita pride, je cena reži poskočila, keri letašnji pridelek ni posebno obilen bil; slame je veliko, zerna pa manj in drobniga. Po tem takim se bo letas domači pridelek lahko in po bolji ceni spečal.

Zahvala.

Gosp. Anton Bandel so nam na našo prošnjo v 26. listu kamen z natisam ribe poslali, kteriga smo z priloženim popisom v Ljubljanski muzeum dali, kjer bo z veliko skerbjo shranjen. — Vodstvo muzeuma se bo po navadi za to darilo gosp. Bandelnu tudi v nemških Ljubljanskih Novicah očitno zahvalilo.

Nabiranje slovenskih imen zeliš naši častitljivi domorodci prav prijazno podpirajo. Gosp. fajmošter Medved so nam zopet napolnjeno torbico zeliš z slovenskimi imeni poslali; ravno takó tudi gosp. Caf, kaplan v Frauheimu na Štajarskim, kteri se vseskozi trudi za prid in slavo slovenskiga jezika in nam veliko veselje pripravljajo. Bog Jim daj zdravje in Njih delu dober tek!

Žitni kup v Ljubljani v starih časih.

Marsikteriga kmetovavca bo mikalo zvediti, kakšno ceno so žita pred sto in še več letmi imele; človek takó rad svoj pogled v stare čase nazaj obérne, kakor bi rad prihodnje reči zvedil. Častiti gosp. G. so nam tedej prav vstregli, de so nam ta spisek podali, kteriga so sami iz bukev Ljubljanske mestne gosposke sestavili. Ravno zde pa, ko že novi žitni pridelki kmetovavce razveseljujejo, je nar bolj pripraven čas, staro žitno ceno naznanje dati. Naslednja cena veljá od mernika ali polovnika (pol vagana).

V létu	Pše- nica		Rež		Ječmen		Prosó		Ajda		Oves	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
1728	—	43	—	24	—	22	—	24	—	19	—	15 ¹ / ₄
1729	—	43	—	24	—	23	—	23	—	16	—	15 ¹ / ₄
1730	—	49	—	30	—	24	—	30	—	22	—	18
1731	—	50	—	36	—	28	—	32	—	32	—	15 ¹ / ₄
1732	—	48	—	36	—	28	—	29	—	22	—	16
1733	—	48	—	32	—	26	—	32	—	24	—	16
1734	—	43	—	29	—	29	—	29	—	26	—	18
1735	—	56	—	38	—	32	—	33	—	29	—	20
1736	1	4	—	43	—	34	—	34	—	32	—	20
1737	—	52	—	34	—	32	—	32	—	30	—	18
1738	—	58	—	44	—	36	—	42	—	36	—	18
1739	—	56	—	46	—	34	—	40	—	30	—	21
1740	1	36	1	6	—	54	1	6	1	6	—	33
1741	1	14	—	51	—	46	—	50	—	38	—	22
1742	1	10	—	52	—	44	—	46	—	44	—	21
1743	1	12	—	53	—	46	—	50	—	43	—	22
1744	—	58	—	39	—	34	—	34	—	29	—	18

(Dalje sledí.)

Oznaniło zavoljo Novic.

De c. k. pošte v Novim mestu in Metliki na Dolen-skim naročila na Novice ne jemljejo, je le zmóta, zakaj po ukazu c. k. Dunajske vikši dvorne pošte morajo vse pošte po celim cesarstvu naročila na Novice prejemati. — Prav žal nam je, pritožbe slišati, de od posledniga polleta nekteri deležniki Novic poredama ne dobivajo. Kje de vzrok tega zaderžanja tiči, še sami ne vémo, poskerbéli pa smo, de se bo temu pomagalo. Ko bi pač častiti gosp. deležniki Novic hotli ob novim letu za celo leto naročiti se, bi oni in mi veliko mańj dela imeli in prijetva Novic bi v redu ostala! Vredništvo.

Vganjka.

Jez je nimam in je tudi ne želim imeti; če bi jo pa imel, bi je ne želel zgubiti; če jo dobim, je pa več nimam. Kaj je to? Jože.

Znajdba vganjke v poprejšnjim listu je:

Zató, keri so le tri osebe (peršone) bile: oče, sin in vnuk.

Oče in sin sta očeta — sin in vnuk sta sinova.

Žitni kup.	V Ljubljani		V Kraju	
	2. Velkiser- pana.		28. Maliser- pana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače....	1	20	1	33
1 » » » banaske...	1	25	1	28
1 » Turšice.....	1	2	1	5
1 » Soršice.....	—	—	—	—
1 » Reži.....	1	—	1	7
1 » Ječmena.....	—	45	—	—
1 » Prosa.....	1	1	—	—
1 » Ajde.....	—	52	—	54
1 » Ovsá.....	—	—	—	38

ali je slovenska ali ne — in če je dobro slovenska, de se občinskim slavlanskim besedam vversti. Jez nisim Gorenc, kakor morebiti kdo misli, ampak Dolenc: domačija pa ne brani, za Slovensino se potegniti. Nej tedaj čversta besedica „koj“ le živi, in občno-slovenska bode! Jožef Grahek.

Astramontana Krajncam tudi znana.

V čast svoje domovine moramo očitno tukaj povedati, de je v 23. listu naših Novic oznanjeno zeliše „astramontana“, akoravno ne mnogim, vunder marsikterim duhovnikom na Krajskim dobro znano, in sicer že več lét. Nam so astramontano Čubranski tehant gosp. J. M. že v létu 1828 v Ložkimpotoku (Laserbach) pokazali, od nje zdravilske moči zoper vgriz strupenih kač povédali, in nas tudi izleček ali cvét iz nje pripravljati in rabiti naučili. Rekli so: Nabéri astramontane ob njenim nar lepšim cvetenji, déni na drobno zrezane v primerjen lonec, kteriga z vodó naliješ do vérha in k ognju pristavljeniga 24 ur brez prenehanja, tode počasama, vreti pustiš; med vrenjem pa nič več vodé ne prilij. Potém odlij krop v kako skledo, prekuhano zeliše pa v platneno ruto povito in v precép djano takó dolgo pervijaj in stiskaj, dokler sok iz zeliša čisto stlačiš. Letá sok poprejšnjimu v skledo prilij in vse skup v odkriti skledici na žerjavici takó dolgo pústi, de se vsa voda po sopari iskadí, in le sam čisti izleček ostane. To pa zvéditi, káni od časa do časa kaplico té mokrote na kosmat papír (Fliesspapier) in kader je nič več pil ne bo, stoj in veseli se! — že imaš cvet ali izleček zdravilne astramontane. Hrání ga potém v majhne steklenice z vozkim gerlam, ktere dobro z gobo zamašiti in z smolo zakapati moraš, de nikjer zrak va-nje ne pride in cvéta ne spridi. Drag naj ti bo, kakor zlató. — Rábi ga pa takole: Vzemi za lešnjikovo lupino tega cveta, zméšaj ga z nekoliko mlékam ali tudi z vodó, in daj ga pičenimu človéku ali žvíncetu popíti; rano pa le z čistim cvétam pomáži. Ponóvi oboje večkrat in — v kratkim času je strup ob svojo moč in nevarností ni več.

Slovenskiga iména tega zeliša sicer ne vémo, vémo pa dobro, de raste v Ložkimpotoku po hribskih snožétih, kjer smo ga samí toliko vídili, de bi si ga bili lahko polne koše nakosili. Tudi po Dobropóljskih snožétih smo ga obilno našli, sami že cvét iz njega napravljali, ter se prepričali, de je to zeliše od vsih nam znanih pomočkov zoper kačji strup nar boljši in nar cenéjši. Hvala torej Bogu za to koristno zeliše, ktero nam tudi tukaj blizo — na naših gorjancih — raste.

Sentjerneječan.

Pristavek vredništva. Zeliše, kteriga zdravilno moč častiti gosp. Sentjerneječan tú popišejo in kteriga so nam z izlečkam vred v Ljubljano poslali, ni astramontana (inula squarrosa, inula bubonium) ampak nemški omán (inula germanica), kterimu je astramontana nar bolj podobna, in sicer takó, de se le po na tanjšim ogledovanju razločiti zamore. Razločki so posebno na peresčikih po steblih in pa po peresčikih na roži viditi. Nemški omán imá posteblih proti koncu podolgama špičaste peresa, proti stebli pa bolj široke, ki so takó h stebli prirašene, de brez vsiga receljčka na njem sedé in sicer takó, de steblo na pol obsežejo ali objamejo. Astramontana pa imá peresčike na sredi širokeji, na obeh koncih pa špičaste, ktere po steblih sedé, brez de bi jih obségli. Tudi cvetni rumeni peresčiki so pri astramontani širokeji, kakor pri nemškem ománu.

Pri tacih okolišinah nas misel obhaja, de imate obedvi zeliši, ki ste eniga plemena, tudi enako zdravilno moč. Od več krajev smo že nemški omán z enako veliko hvalo zoper pičenje strupenih živali dobili in zvedili, de je v tacih nesrečah že velikokrat očitno pomagal. Nar bolj so nam pa to gosp. Sentjerneječan v pričujočim spisku poterdili. Po tem takim smo berž ko ne dva enaka pomočka zoper strupenino zvedili, ktera sta poprej le v nekterih krajih znana bila. Častitljivimu gosp. Mažuraniću bodo Slovenci za to oznanilo vedno hvaležni, de nam je prvi zdravilno moč astramontane v Novicah oznanil in z tem oznanilam reč sprožil, ktera bo morebiti marsikterimu človéku življenje ohranila. — Kér je pa vunder zdravilna moč astramontane nar bolj poterdjena, bi dobro bilo, ko bi ljudje posebno to zeliše iskali, naberali in po poduku gosp. Sentjerneječana izleček napravljali.

Veselo oznanilo.

Visoko častitljivi gosp. Jož. Mažuranić kan. namestnik v Novim Vinodolu so nam v svojem dopisu od 30. Maliserpana

napovedali, de je 5 funtov izlečka astramontane za nas na poti. Poslali so ga nam zastonj. Nej se tedaj tisti gosp. duhovniki in zdravniki, ki ga želijo dobiti, pri vredništvu za-nj oglasijo; dali jim ga bomo zastonj, kakor smo ga dobili.

Pri ti priložnosti nam naš ljudomili prijatelj gosp. J. Mažuranić od akacijeviga semena takó le pišejo:

„Akacijevó seme, ki ste nam ga poslali, je že eno péd pognalo. Novovstrojeno društvo čitalnice ga je med se razdelilo, in en del precej vsejalo, drugiga pa bo v jeseni. Milina je pogledati, kakó to lepó raste, in če bo takó naprédválo, se nadjamo, de bomo v prihodnji pomladi drevesca presajevali, in v malo letih bodo naši kamniti in goli bregovi z akacijami pokriti in dervarstvo bo mnogo oblakšano. To bo za vse čase lep spominik c. k. Ljubljanskiga kmetijskega (gospodarskiga) društva. — Karkoli nam boste prihodnjič dobriga oznanili in svetvali, vse hočemo iskusiti.“

Pač veselo je slišati, de prizadevanje naše kmetijske družbe v razširanju koristnih kmetijskih podukov tudi v daljnih krajih lep sad rodí.

Vredništvo.

Žitni kup v Ljubljani v starih časih. (Nadalje.)

V léto	Pše- nica		Rež		Ječmen		Prosó		Ajda		Oves	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
1745	1	2	—	40	—	40	—	40	—	40	—	23
1746	1	4	—	40	—	36	—	36	—	33	—	24
1747	—	56	—	36	—	33	—	36	—	26	—	18
1748	1	4	—	36	—	33	—	33	—	24	—	20
1749	—	58	—	36	—	33	—	36	—	26	—	20
1750	1	—	—	39	—	36	—	36	—	39	—	18
1751	1	27	1	6	—	46	—	46	—	46	—	25
1752	1	13	—	50	—	43	—	39	—	39	—	24
1753	1	6	—	46	—	43	—	46	—	36	—	24
1754	1	13	—	46	—	43	—	43	—	43	—	25
1755	1	13	—	39	—	36	—	36	—	33	—	25
1756	1	13	—	39	—	36	—	36	—	33	—	25
1757	1	40	1	17	1	2	1	2	1	4	—	34
1758	1	37	1	20	1	3	1	4	1	4	—	29 1/4
1759	1	14	—	51	—	46	—	50	—	36	—	25
1760	1	12	—	56	—	46	—	46	—	39	—	25
1761	—	56	—	33	—	29	—	33	—	33	—	25

(Dalje sledí.)

Vganjka.

Učenec poprašan, kakó mu je po očetu imé, odgovorí: „Kaj bi pravil, ko lagati ne smem, kér sim še mlad fantič. Iz dveh besed je moje imé: prvo še dolgo ne bom, drugo poprej; vunder oboje znabiti nikoli. — Povejte mi zdej Vi, kakó mi je po očetu imé?“

Masy.

Znajdba vganjke v poprejšnjim listu je:

Pravda.

Današnjimu listu je perložen list Nr. 11 perljan.

Žitni kup.	V Ljubljani		V Krajnju	
	9. Velkiser-pana.		4. Velkiser-pana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	1	27	1	33
1 » » banaške ...	1	37	1	28
1 » Turšice	1	3	1	5
1 » Soršice	—	—	—	—
1 » Reži	1	3	1	7
1 » Ječmena	—	48	—	—
1 » Prosa	1	4	—	—
1 » Ajde	—	54	—	54
1 » Ovsá	—	—	—	38

zdej premožen mož v Ameriki 18. dan Svecana tega leta svoji rodovini v krajnskim jeziku pisal, iz kteriga toliko, kar nam je pripušeniga, tukaj našim bravcam podamo, vedeoci, de jim bo vseč, kër je polno pobožnosti in praviga kersanskiga duha.

Preljubi oče! brat! priserčne sestre!

„Božja milost, veselje, ponižnost in mir naj bo z vami! „v Gospodu našimu Jezusu Kristusu vam serčno pozdravljenje „vsem skupej pošljem! Moje nar veči želje so, de bi Vas oče, „brat in sestre te verstice v dobrim zdravju našle.“

„Akoravno se mi tukaj takó dobro godí, de si boljšiga „življenja ne želim, vender le nemorem prevelike žalosti pre- „nesti, ktero v svojim sercu občutim, zató, kër sim Vam, „ljubi oče! že 5 pisem poslal, in v šterih letih le eniga sa- „miga od Vas dobil. Kakó je tó? Ste jih morde več pisali, „pa ni nobeno do mene došlo. Ali ste clo na me pozabili? „Nikdar, ljubi oče! tega mislil ne bom. Še živo se vaše lju- „bezni opomnim, ki ste mi jo skazovali, dokler sim dečik še „na domu bil. Pač dobro vém, kakó ljubeznivo ste me moliti, „božje in cerkovne zapóvedí, in več družih kersanskih resnic „učili. De ste me pa v šolo pošiljali, tega Vam ne bom mogel „nikakor po zasluženju poverniti. Kaj bi počel, ko bi ne znal „brati in pisati? — Večkrat se tistih časov opomnim, ko sim „še otrok k sveti maši, h kersanskimu nauku ali pa v šolo ho- „dil; če se mi je kaka gumba (knof), ali kaka prevoza pri „srajci odtergala, takrat sim si tern v germi odlomil ali pa z „pipcam odrezal, de sim si z njim zopet nederje zapel. Zdaj „si pa hvala Bogu! nederje zapenjam z zlató iglico.“ —

„Veliko ljudi se po kupčiji iz Krajnskiga v ptuje kraje „podá, ne manjka jih, ne po Avstrijskim, Nemškim, Oger- „skim in po raznih družih deželah, zakaj neki nihče v Ame- „riko ne gré, v zvoljeno deželo, bogato Indijo? *) — Tukaj „se sveta kersanska véra zmirej bolj razširja; koliko tavžent „se jih vsako léto k pravi kersanski véri spreoberne, ni izreči! „Skorej vsak teden beremo v raznih novicah, koliko neverni- „kov se od dne do dne, ne samo v polnočni Ameriki, ampak „tudi po družih morskih otokih na pravo pot zveličanja podá. „Ali niso to veséle novice vsakimu katolškemu kristjanu? „Sedaj imamo v naši deželi že 17 škofij, ktere so neizrečeno „velike, in 579 duhovnih mašnikov, pri vsem tem je pa ven- „der še veliko krajev, po kterih še cele soseske v tami in „divjačini živé. Kër je naša dežela neizrečeno velika, jo tudi „práv poredkama zamorejo poslaniki sv. vére obhoditi; po celih „6 mescev ga komaj enkrat duhovniga učenika zaslišijo. Na „tavžente in tavžente se jih je že do današnjiga dne divjih „Amerikancov k pravi véri spreobrnilo, pri kterih obdelujejo „častitljivi krajnski misijonar gosp. Friderik Baraga ne- „vtudljivo in z velikim veseljem Gospodov vinograd. Bog Jim „daj zdravje, srečo in dolgo življenje.“ —

(Konec sledi.)

Kje so letos muhe?

Kje so muhe zaostale,
De jih letos nič ni k nam?
Tak novice ste prašale,
Taki dam odgovor vam:

Kaj de vsaka ni enaka
Po vsim svetu letina?
Zakaj včasí dež namaka,
Kdar b' nam suša ljubši b'la?

Al novice odpustite!
Men' zaréklo se je to;
Ve nedolžne le glasite,
S čim vas drugi silijo.

Zakaj drevje, kak bi radi,
Ne rodi nam v vsakim let?
Ako ravno ga spomladi
Ni b'lo družga, kakor cvet.

Tiste zato, ki zgubili
So za letos muhni sled,
Prosim, de b' odgovorili
Na prašanje moje pred:

Kam zginile so gosénce,
Ki pred leti nekimi
So storile, de več sence
Skoro drevje 'meto ni?

*) Žalostne reči beremo od veliko tavžent ljudi, ki so se v Ameriko preselili: namesti bogastva so lakoto in revšino našli. Le malokdo je takó srečen, ko naš Premuta. Vredništvo.

K'dar na kratke te prašanja
Slišal bom odgovor vaš;
Kje so muhe, bres nehanja
Iskal z vam' jih bom nalaš.

Pri sv. Jakobi v Doli.

Ako bi pa vse okoli
Vas iskanje prazno b'lo,
Vglas'te se pri meni v Doli,
Rojev muh vam dam čez sto.

J. Drobnič.

Žitni kup v Ljubljani v starih časih.

(Nadalje.)

V létnu	Pše- nica		Rež		Ječmen		Prosó		Ajda		Oves	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
1762	—	58	—	36	—	—	—	36	—	36	—	24
1763	1	13	—	56	—	—	—	56	—	53	—	28
1764	1	27	1	3	1	—	1	6	1	—	—	38
1765	1	40	1	20	—	—	1	7	1	7	—	39
1766	1	47	1	17	—	—	1	4	1	4	—	38
1767	1	34	1	14	1	—	1	—	—	56	—	36
1768	1	27	1	6	—	53	1	—	1	—	—	36
1769	1	17	1	—	—	50	—	56	—	46	—	32½
1770	1	50	1	13	1	6	1	13	1	17	—	46
1771	1	32	1	8	—	—	1	4	—	54	—	35
1772	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1773	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1774	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1775	2	9	1	25	—	—	—	—	1	6	—	46
1776	1	34	1	10	—	—	1	1	—	59	—	34
1777	1	47	1	10	—	—	1	10	1	12	—	34¾
1778	1	42	1	8	—	—	—	—	1	1	—	37¾

Današnji dokazik žitniga kupa je nekoliko pomanjkljiv, zató, kër gosp. G. niso bili v stanu, vsiga zvediti. Kdor nam zamore oznaniti, kar tukaj manjka, bo gotovo veliko bravcam „naših Novic“ vstregel.

(Dalje sledi.)

Popravek.

V sestavku poprejšnjiga lista „Še eno vraštvo zoper kačji pik“ v 13. verstí namesto vraže beri zreže.

Besedna vganjka.

Poznaš besedo? z njo ljudje obljube delajo;
Beri nazaj: pokaže možá, z njim ti žugajo.

C.

Znajdba vganjke v poprejšnjim listu je:

Star mož.

Žitni kup.	V Ljubljani		V Kraju	
	16. Velkiser- pana.		11. Velkiser- pana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače....	—	—	1	33
1 » » banaške...	1	38	1	28
1 » Turšice.....	1	3	1	5
1 » Soršice.....	—	—	—	—
1 » Reži.....	1	5	1	7
1 » Ječmena.....	—	48	—	—
1 » Prosa.....	1	2	—	—
1 » Ajde.....	—	51	—	54
1 » Ovsa.....	—	—	—	38

Odpovedanje létašnje sadne razstave.

Od več krajev smo pisanje dobili, de letas skorej nikjer po deželi sadja nimajo, in de bi zavoljo tega bolj bilo, létašnja sadno razstavo v Ljubljani opustiti. Kër bi se po tem takim imenovana razstava po naših željah ne obnesla, in svoj namen ne dosegla, jo za létašnja leto odpovemo, ter upamo, de bo prihodnje leto za-njo bolj vgodno.

C. k. kmetijska družba v Ljubljani 15. Velkiserpana 1845.

Slovensko pismo iz Amerike.

(Konec.)

„Če bi bil jez v Semški fari ostal, obljubim de bi se mi ne bilo takó dobro godilo, kakor se mi tukaj véde. Tukaj ima vsak človek, naj bode bogat ali reven po trikrat na dan, dvoje, troje ja tudi čvetero sorte mesá jesti; drugačniga nimamo kruha, kakor beliga. Konje in prešiče redé tukaj z debelačo (turšico). Mi mestniki gremo vsak dan na terg, kamor kmetje na velicah vozeh vse sorte sočivja in veliko družih reči na prodaj pripeljejo. Grozdje je tukaj jako dragó, če bi imel le en kosček vinograda tukaj, gotovo več bi bil vreden, kakor je nar gorši v Semški Góri. Vino pa ni takó dragó, bokal francozkiga veljá 3 gold., rajnskiga 4 gold., šampanskiga pa 5 gold. Funt suhih sliv veljá 10 do 15 grošev. Družiga sadja vsih plemen je tukaj dosti; tudi divjiga ne manjka, ktero je práv dobro in od kteriga se večidel divji Amerikanci preživé.“

„Še to vam moram povedati pri ti priliki: Mesca Velki-travna lanskiga leta sim se bil med divje Amerikance podal (ktere Indijane imenujemo, po krajnsko bi jim divjaki rekeli), 600 angležkih milj od našiga mesta St. Louis dalje; čez 100 milj smo se v barki peljali, brez de bi bili kakšno hišo ali drugo poslopje vidili, in tje pridši smo našli divjih korenjakov dovelj. Divji Indijani so veliko večí od nas, ter so tudi močnejši, in po navadi kufraste farbe. Vsi imajo černe, debéle in terde lasé. Njih oblačila, posébnó pozimi, so večidel iz kož divjih zverin, poleti so pa skorej popolnoma nagí. Oni so práv zdravi in verlo zrašeni in bolj krepke in močne postave, kakor mnogi drugi evropski naródi. Redé se večidel od mesá divjih zverin, divjiga sadja in mnogoverstnih korenin; oni govore svoj lasten jezik. — Njih orožje sta lok in pšica, z tem orožjem se bojujejo in ga tudi seboj na lov jemljejo, de si z njim zverjačine za potreben živéž pridobijo. Eden med njimi je njih starašina, ki ga Čif imenujejo. Laž jim je oestro prepovedana, oni so malo besedi; žganje práv radi žulijo in ga imenujejo Whiskij. Indijani se derže nar raji lazov in velicah ravnin, družiga ne delajo, kakor na lov hodijo. Radi so veselí in tudi radi plešejo. Pisali, z kterimi si muziko delajo, so iz bezga napravljene, boben pa iz jelenove kože, ktero na kako drevó napnejo, in po nji nabijajo, de bobni krog in krog. To dvoje orodje se le na veseljih in plesih divjih Indijanov sliši.“

„Zdaj Vam moram prelubeznivi oče! tudi povedati, de ne stanujem več v Cincinatu, temuč de sim se od ondod v mesto, kteriga podobo v pismi vidite, preselil, kterimu se pravi Sv. Ljudevik (St. Louis). To mesto je práv veliko in imá čez 40 tavžent prebivavcov, kteri so iz mnogoverstnih krajev celiga svetá skupej prišli; leži ob bregu neizrečeno velike reke, kteri je Misisipi imé, ktera čez 500 milj dalje od tukaj pri Novim Orleanu (New Orleans) v morje teče. Iz tega mesta tedaj pridejo barke vsaki dan k nam, gredo naprej in nazaj skoz celo leto. Mesto Sv. Ljudevika je poltretjo uro dolgo, poldrugo uro in čez pa široko. Poleg vóde so velike s-hrambe za blagó in štacune. V tem mestu sim se tedaj veselil, kjer sim si v sredi mesta hišo sozidal, de jo je lepó viditi, ktera me čez 3000 goldinarjev kóšta. Razun hiše sim si tudi 225 oralov zemlje, blizo imenovane reke, v práv lepim kraju za tavžent gold. kupil.“

„Sto korakov od mojiga domovanja stojí ena práv lepa in velika katolíška cerkev, posvečena Materi Božji, devici Marii, ktera je 60 čevljev široka, 100 čevljev pa dolga, zidal jo je gosp. Zaler, zidarski mojster iz Tirólskiga po rimski umetnosti; potroškov smo imeli pri nji čez 30 tavžent gold. Posvečili so jo prečastitljivi škof gosp. Peter Kenrik na maliga Šmarna dan, to je 8. dan Kimovca lanskiga leta 1844, častitljivi gosp. fajmošter Götting iz Švajca so pa pri tem posvečevanju práv lepó pridigovali. Zraven cerkve je pa škofija, tóde veliko večí, ko Ljubljanska.“

„Iz tega pisanja ste vidili prelubi moj oče! brat in sestri! de sim že čudo veliko svetá prešel, veliko prestal, vidil in se marsikaj noviga izučil: venderle mislim, ako je božja volja, še enkrat se čez veliko morje prepeljati k vam, in pred ko bo mogoče svojo drago domačijo v Semečnu obiskati. Prošim vas tedaj, pišite mi pri prvi priliki, in če se mi bo vse práv védlo, vas bom prišel obiskat v jeseni tekočiga leta 1845. Tudi jez bi vam dostikrat rad pisal, ali časa mi zmanjkuje in dela imam neizrečeno veliko. Štacuna in oštarija mi toliko dela daste, de ne grem nikoli pred 12. uro h pokoju, zjutrej pa, predenj se dan napóči, moram zopet na nogah biti!“

„Predenj svoje dolgo pisanje sklenem in od Vas slovó vzamem, vam vsim skupej rokó podam, vas kušnem in objamem iz keršanske ljubezni in ostanem do smerti vaš zvest in hvaležin sin
Matija Premuta“.

Žitni kup v Ljubljani v starih časih.

(Nadalje.)

V létu	Pšeni- nica		Rež		Ječmen		Prosó		Ajda		Oves	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
1779	1	26	—	50	—	—	—	51	—	41	—	40 1/4
1780	1	29	—	50	—	—	—	49	—	39	—	34
1781	1	33	1	—	—	—	—	59	—	54	—	36 3/4
1782	1	47	—	—	—	—	—	—	—	53	—	40 2/4
1783	1	28	1	1	—	—	1	1	—	44	—	40
1784	1	41	1	6	—	—	—	59	—	50	—	40
1785	1	45	1	15	—	—	1	7	1	7	—	47
1786	1	22	1	9	1	—	1	3	1	10	—	48
1787	2	5	1	39	—	—	1	39	1	29	—	54
1788	2	13	1	39	—	—	1	11	1	—	—	56
1789	2	16	1	38	1	14	1	7	—	54	—	53
1790	2	2	1	10	—	—	1	5	—	48	—	48
1791	1	34	—	53	—	—	—	57	—	45	—	34
1792	1	35	—	56	—	48	—	51	—	48	—	34
1793	2	10	1	42	—	—	1	36	1	23	—	57
1794	1	56	1	13	—	—	1	12	—	57	—	44
1795	2	11	1	32	—	—	1	24	1	10	—	47

(Konec sledi.)

Očitno pohvaljenje.

Od e. k. ilirskiga poglavarstva so za podpiranje ljudskih šol skozi pretečeno leto 1844 očitno hvalo dobili:

V Ljubljanski škofii: 38 tehantov in fajmoštrov, 27 kaplanov, 6 posestnikov, 4 komisijski komisariji, 2 cele soseske, 1 šolski ogleda, 1 učitelj in 1 župan.

V Celovski škofii: 35 tehantov in fajmoštrov, 18 kaplanov, 15 učiteljev, 9 posestnikov in 1 posestnica, 8 grajšakov in 1 grajšakinja, 9 komisijskih komisarjev, 3 grajšinski oskerbniki, 2 župana in 1 cela soseska.

V Lavantinski škofii: 3 korarji, 5 tehantov in fajmoštrov, 4 kaplani, 1 grajšak, 2 posestnika, 1 opát, 1 prošt, 1 grajšinski oskerbnik, 2 šolska ogleda in 1 učitelj.

Popravek.

V sestavku poprejšnjiga lista „Vkoristenje vinskih tropin“ na 134. strani, v družimu redu, v 5. verstí od zgorej namesto tropine beri vina.

Vprašanje namesto vganjke.

Kadar kravi teleta vzamejo, ji dajo kosček kruha z solijo potreseniga in pa nekaj telečje dlake povžiti, kér menijo, de se po tem kravi po teletu manj toži, in de ob mleko ne pride. Stó cekinov tistimu, ki mi zamore razložiti, kakó to vražno vrašvo pomaga?

Dr. Bleiweis.

Znajdba vganjke v poprejšnjim listu je:

Obetat — Ta te bo.

Žitni kup.	V Ljubljani		V Krajnju	
	23. Velkiser- pana.		18. Velkiser- pana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	1	35	1	40
1 » » banaške...	1	40	1	44
1 » Turšice.....	1	5	1	9
1 » Soršice.....	—	—	1	12
1 » Reži	1	6	1	12
1 » Ječmena	—	50	—	57
1 » Prosa	1	3	1	10
1 » Ajde	—	54	—	58
1 » Ovsa	—	—	—	—

otrok, požigavec svojiga pohištva; česar sledéča resnična prigodba v strašen razgléd bódi.

Neki kmet Lagniske vesi, blizo Paríza, poglavitniga mésta na Francózkim, je v tem méstu ravno bil svoje opravila dokončal, in se že na svoje tiho selo hišniga veselja, ki ga je pri ženi in otrocih čakalo, vèrniti hotel, kar eden navadnih Parízkih oklicavcov dnešno sréckovanje ali loterijo prešernim pohajavcam, ki so se na velikim tèrgu pred kraljevim dvorom sprehajali, raztrobenta. Prostimir — takóle je našimu kmetu imé — je dosihmal z svojim stanom bil ves zadovoljen; délo mu je kruhek sladilo, in po vsi vèsi ga je vse rado imélo; tudi njegova gospóda v Parízu ga je čislala pošéniga moža.

„Sadje sim dobro prodal“ — takó sam pri sebi reče — „kaj li, ko bi tudi jaz srečo skusil? Denár imam, kaj li mi je za 5 frankov? Ravno danes mi sreča lahko vstreže!“ S takimi besedami Prostimir za oklicavcam v širokih korakih tède, kupi, vtakne sréčko ali los v mošnjo, in se klati zdaj s trepetom, veseljem in strahom po sprehajališih, ure vzdigovanja čakajoč.

Sreča je opotočna; po navadi se temu nasmehljá, ki jo pervikrat skuša — to le se je tukaj zgodilo. — Popoldne je Prostimir, naš preprosti pošteni kmet, posednik dvajset tavžent frankov!! Ves osupnjen, stèrmo gléda na svojo številko (numaro), kar mu kerčmár, pri katerim se je bil vstavil, spisek sréčk ali vzdignjenih numar pod nos poríne in mu z globokim priklanjanjem vso srečo voši. Zdi se mu, kakor da bi se mu senjalo — nikjer ni mirú imel, gré iz hiše vun, noter, drugič vun — in takó se poganja do večéra. Kakó li bi spal? S kozarcem šampanjskiga vina, ki mu ga kerčmár za sredno céno 10 frankov zjutra zgoda iz svoje volje prinese, ga še bolj razdivjá; namésti s klobukom se z ponočno kapico pokrije; palico prime naróbe, v jopič pak si vtèrga grozno luknjo. Takó napravljen koráči v pisarnico menjávca, denarje vzdignit. Menjávec se na njega mèrzljivo ozré in kér ga za berača ima, pisarju reče: „Stanislav! daj móžu tù en vinár!“ Naš Prostimir pak potegne sréčko iz stèrganiga jopiča in jo podá menjávcu, kateri, ko jo zagleda, ostermél kapo privzdigne, móžu stol ponudi, in svojimu penezniku velí, temu gospodu 20,000 frankov našteti.

Zdaj jih je shranil, strežce obdaroval, in hiti do svoje kèrčme; kerčmár ga sprejme, kolikor naj več more po gosposko, ga imenuje „gospod“ in ga peljá v nar lépsi izbo. Prostimir se mu po imenitno smehljá, se vséde in mu ukaže proč iti. Pisati je hotel svoji ženi; dvajset pisem je pokaženih na tléh ležálo; veselje, zamaknjenje, obétanje, vse to se je ménjalo v listu, kteriga bi tudi naj večí modrec preuméti ne mogel.

Blizo petih popoldne pride kerčmár, ako bi li se žlahtnimu gospodu spoljubilo doli k družbi iti. — Prostimir, kteriga je zašegetaló slavno ime žlahtniga gospoda, se práv po gosposko prikloni in gre za kerčmarjem doli h družbi. Tukaj je sedélo 15 do 20 gospodov za igravno mizo; ravno so bili svojo igro dokončali in si dobiček štéli, kterege je vsaki na veliko povédal. „Kaj li — si misli Prostimir — ali bi ne poskusil še enkrat sreče? In rés, sam gospodam, ki že dolgo

na to čakajo, pogón dá, igro na novo začeti, kér mu je volja, samimu ž njimi igrati.

Igra se je začela — poslednja vesela ura je v Prostimirovim življenju dotékla.

Ob polnoči je zgubil vse svoje bogastvo — zdaj ubožec! Družba ga je sramljivo pomilovala in ga — pustila. Prostimir, prehinjen od peklen-skiga duha lakomnosti, vróc od golufske sréče in zavžitiga vina, gléda stèrmo pred sé, z merzlim potom pò čelu — in komaj igravci duri zapró — pade mèrtev na tla, od mertuda (božjiga žlaka) vdarjen. — Zvečer pak pride njegova pridna ženka, pridejo njegovi ubogi otrociči v Paríz, družeta in očeta iskat — tode novo požertvo nespodobne igre najdejo — merliča! Kdo li dopové njihovo žalovanje? Nesréčna igra!!

—fov.

Žitni kup v Ljubljani v starih časih.

(Konec.)

V létu	Pše- nica		Rež		Ječmen		Prosó		Ajda		Oves	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
1796	1	56	1	19	—	—	1	25	1	8	—	50
1797	2	1	1	22	1	18	1	25	1	13	—	58
1798	1	45	1	15	—	—	1	17	1	12	—	—
1799	2	2	1	44	1	19	1	43	1	28	1	—
1800	2	53	2	18	—	—	2	31	2	1	1	27
1801	3	34	2	28	1	59	2	26	1	42	1	16
1802	3	58	3	1	2	33	—	—	2	36	1	56
1803	2	47	2	8	1	42	2	9	1	59	—	57
1804	2	48	1	54	1	25	1	49	1	49	1	3
1805	3	34	2	59	—	—	3	—	2	53	2	—
1806	7	2	6	14	—	—	5	6	5	20	3	36
1807	6	40	4	50	4	56	5	6	5	6	3	24
1808	8	47	6	—	—	—	6	—	5	6	3	54
1809	16	—	10	18	—	—	—	—	6	14	4	48
1810(*)	21	12	13	40	—	—	—	—	9	—	7	30
1811	4	—	2	30	2	12	2	12	1	48	1	16
1812	4	6	2	36	—	—	2	20	2	30	1	36

*) V bankoveih.

Opomba. Žitniga kupa od leta 1812 naprej ne bomo oznanovali, zato, kér je večidel našim bravam znan.

Vganjka.

Z štirimi čerkami koristno reč lepó porežem; brez perve pa v kožo boleče sežem.

J. P. T.

Današnjemu listu je perložen list Nr. 12 perdjan.

Žitni kup.	V Ljubljani		V Krajnju	
	30. Velkiser- pana.		25. Velkiser- pana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače....	1	51	1	40
1 » » banaške...	1	50	1	44
1 » Turšice.....	1	10	1	9
1 » Soršice.....	—	20	1	12
1 » Rèzi.....	1	10	1	12
1 » Ječmena.....	—	—	—	57
1 » Prosa.....	—	58	1	10
1 » Ajde.....	—	39	—	58
1 » Ovsá.....	—	—	—	—